

Tillväxtpolitisk utblick

| Aktuellt om tillväxtpolitik | Nummer 4 | Juni 2008 |

Bättre samordning krävs för ökad regional tillväxt

Håkan Gadd och Gustav Lidén, ITPS Östersund

De svenska regionernas utformning och befo-
genheter är ett återkommande ämne för
debatt. Tendensen har ytterligare spätts på efter
Ansvarskommitténs betänkande under 2007 där
graden av regioners självstyre och dess storlek
poängterats. En huvudfråga som aktualiseras är
den formella och den praktiska relationen mellan
region och stat.

ITPS genomgång av aktuell forskning visar att
både omfattningen av regioners självstyre och
dess funktionella storlek visar sig ha tillväxtmäs-

sig relevans. Bilden är emellertid inte enhetlig
och varierar beroende på undersökningsområde
och metod. Slutsatsen för svensk del är att en
bättre fungerande samordning mellan sektorer
och regioner skulle få positiva effekter på samhäl-
let i stort.

Det här numret av Tillväxtpolitisk utblick pro-
blematiserar tillväxtfrågan ur ett regionalt pers-
pektiv och diskuterar policyrelevanta aspekter
hämtade från aktuell forskning.¹

De senaste 10 – 15 åren har statens verksamhet blivit alltmer fragmentiserad. Nyckelord är decentralisering, liberalisering, målstyrning och en-uppgiftsorganisationer.

Ansvarsfördelningen mellan stat och regionkommuner har varit en central fråga i senare års regiondebatt. En fråga som emellertid inte diskuterats så mycket är formerna för samarbete mellan sektorer och mellan stat och regionkommuner.

Inledning

Frågor om regional utveckling och regionalt inflytande är ofta underlag för återkommande politiska diskussioner och utredningar. Även i våra grannländer stöts och blöts ämnet där Danmark nyligen gått från ord till handling med en dramatisk minskning av både de administrativa regionerna och kommunerna.

Som en följd av Sveriges EU-inträde 1995 blev landets regioner centrala i den europeiska hierarkin. Ett exempel på detta är att medlen från strukturfonderna riktas mot regioner. Nationellt kan noteras att den svenska regionalpolitiken fått en tydligare tillväxtinriktning. Det framgår av regeringens informationsskrift ”En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007 – 2013” och att den särskilda regionalpolitiken numera benämns regional tillväxtpolitik.

ITPS studie utgörs av tre skilda teman. Det första behandlar sektorsproblematiken ur ett regionalt perspektiv, medan de övriga två diskuterar relationen med tillväxt i förhållande till omfattningen av regionalt självstyre respektive regionförstoring.

Sektorsproblematik ur ett regionalt perspektiv

De senaste 10 – 15 åren har statens verksamhet blivit alltmer fragmentiserad. Nyckelord är decentralisering, liberalisering, bolagisering, målstyrning och en-uppgiftsorganisationer. Svenska sektorsmyndigheter har ersatt länsindelningen med egna regionala indelningar. Sektorerna är rumsligt olika organiserade och har färre regioner än länsindelningen. Vikt läggs vid effektivitet i tjänsteproduktionen och lika servicenivå över hela landet. Detta sker på bekostnad av möjligheter att anpassa verksamheten till regi-

onala förutsättningar och försvårar samarbetet mellan sektorsmyndigheter å ena sidan och länsstyrelser, regionkommuner och samverkansorgan å den andra då den formella indelningen kan skilja sig avsevärt åt.

Ansvarsfördelningen mellan stat och regionkommuner² har varit en central fråga i senare års regiondebatt. En fråga som emellertid inte diskuterats så mycket är formerna för samarbete mellan sektorer och mellan stat och regionkommuner. Genom att jämföra Sverige (SE) med federationerna Belgien (B) Schweiz (CH) och Österrike (A) samt enhetsstaten Norge (N) kan bättre förståelse fås för hur samordningen hanteras i andra liknande länder.

Ansvar för infrastruktur

Som framgår av tabell 1 är ansvaret för järnvägssatsningar i huvudsak förlagt till nationell nivå i de studerade länderna. Nationella myndigheter eller bolag ansvarar för planering och investering i järnvägsinfrastruktur. Långsiktig planering och finansiering görs av regerings- och parlamentsfunktioner i de studerade länderna. I de federala staterna bidrar regionkommunerna till den samlade finansieringen av det nationella nätet, något som normalt inte sker i enhetsstatssystemen Sverige och Norge. Å andra sidan har man både i Norge och i Sverige, där det varierar mellan regionkommun och den statliga regionala nivån, visst inflytande över infrastrukturinsatser då dessa disponerar delar av det statliga anslaget.

Även när det gäller väginfrastruktur finns i de federala staterna Österrike och Schweiz ett ansvar på vald regional nivå via bidrag till den nationella nivåns finansiering. I Norge, liksom i vissa svenska regioner, har den regionalt valda nivån ett visst inflytande över infrastrukturen genom att man

disponerar delar av anslaget för väginfrastruktur och i och med att den regionala nivån är samrådsinstans i planeringen av nationella infrastrukturinsatser. Den faktiska arbetsuppdelningen skiljer sig inte nämnvärt åt mellan länderna. Den stora skiljelinjen mellan enhetsstater och federala stater går i stället med vilket mandat investerings- och infrastrukturella beslut fattas. I de federala staterna beslutar den federala regeringen och myndigheterna ”på uppdrag” av regionkommunerna och med finansiella bidrag från dessa. Detta torde innebära en större möjlighet att påverka och regionalt anpassa besluten än vad som kan förväntas vara fallet bland enhetsstaterna. När det gäller samordningen mellan olika aktörer är det, i samtliga undersökta länder, i huvudsak en nationell angelägenhet. Det medför att myndigheter eller bolag med sådana arbetsuppgifter utgör de centrala aktörerna och det blir även dessa, tillsammans med regeringarna, som avväger och koordinerar besluten mellan sektorerna. Genom att alla länder tillämpar delat ansvar för olika delar av infrastrukturens system uppstår här i princip samordningsmöjligheter på regional nivå. Den starka sektorsorienteringen talar emellertid för att det är svårt att åstadkomma en sådan koordinering i praktiken.

Närings- och regionalpolitik

Ett annat intressant politikområde är närings- och regionalpolitiken. Till skillnad mot exempelvis arbetsmarknadspolitiken sker den regionala tillväxtpolitiken i liten utsträckning inom den egna organisationen. I stället samlas aktörer som känner sig berörda av regional tillväxt. Det har resulterat i att målkonflikterna är få men att styrningen blir väldigt komplex. I tabell 2 presenteras förhållandet i samtliga fem länder och skillnaderna mellan

Tabell 1 Ansvarsfördelning för infrastruktur i jämförda länder

Uppgift	Statliga sektorsmyndigheter	Regionkommun	Regional stat ³	Kommuner
Investeringar i järnvägsinfrastruktur	SE, A, B, N, CH	B, CH, A, N	SE	
Investeringar i väginfrastruktur	SE, A, N, CH	B, CH, A, N	SE	SE, A, N, CH, B

Tabell 2 Ansvarsfördelning gällande närings- och regionalpolitik i jämförda länder

Uppgift	Statliga sektorsmyndigheter	Regionkommun	Regional stat	Kommuner
Regional ekonomisk utveckling	B, A	N, CH, B, A	SE	SE ⁴
Företagsservice	N, B, A, SE	CH, B		SE, CH
Bidrag, lån etc.	N, SE, CH, A	CH, B, A	SE	
Utveckling av innovationssystem, kluster etc.	SE, CH, B, A	CH, B	SE	SE
Glesbygdspolitik, storstadspolitik	CH, B, A, SE ⁵	CH, B	SE	SE, B

staterna framgår. Framför allt Norge har en koncentration av ansvarsfördelningen till statliga aktörer medan övriga länder ger delstaterna större inflytande. Ett problem i dessa länder är dock att man både på nationell och regional nivå har ett antal program och samordningen av de olika nivåerna ger en svårartad situation.

I Norge har närings- och handelsdepartementet det övergripande ansvaret för den regionala utvecklingspolitiken. Övriga aktörer samlar och samordnar olika regionala och lokala utvecklingsinitiativ, ofta via regionala kontor. I Sverige åligger det även den lokala nivån att ta ett visst ansvar samtidigt som det i flera fall är samverkansorgan och i några fall den regionala statliga nivån som har ansvar.

Övriga politikområden

Även vad gäller utbildning och forskning skiljer sig ansvarsuppdelningen mellan länderna. Några av de federala länderna separerar exempelvis på yrkes- och teoretiska utbildningar medan ett i huvudsak gemensamt drag är att statliga sektorsmyndigheter ansvarar för forskning. På arbetsmarknadssidan finns två extremer, Norge där policykompetens samlas på central nivå medan kantonerna i Schweiz ges stora friheter att själva skapa lokala arbetsmarknadspolitiska program.

Alla stater lider av sektorssamordningsproblem. Undersökningen har visat att de flesta stater, även de mest federalt orien-

Undersökningen har visat att de flesta stater, även de mest federalt orienterade, har valt att förlägga en betydande del av ansvaret för tunga sektorer på den nationella nivån.

Den svenska debatten har i stor utsträckning hävdad att Sverige är ett alltför litet land för en omfattande regionalisering.

terade, har valt att förlägga en betydande del av ansvaret för tunga sektorer på den nationella nivån. Typiska sådana är infrastruktur, utbildning och arbetsmarknad. I fallet med en förstärkt sektorssamordning i Sverige innebär det att program eller planeringsverktyg inte kan fungera utan att någon annan aktör än de myndigheter som ska samordnas ges ett tydligare mandat eller starkare resurser. Denna andra aktör kan antingen vara en samlad nationell nivå eller flera aktörer på regional eller lokal nivå.

Lärdomar för Sverige

Vad kan då ett Sverige som står inför uppgiften att förändra den regionala och nationella ansvarsfördelningen lära? För det första, att en upplevd bristande sektorssamordning på den regionala nivån inte enkelt kan lösas genom en förändrad ansvarsfördelning mellan nationell och regional nivå. För det andra, att en förändrad ansvarsfördelning riskerar att ge nya samordningsproblem. För det tredje, att en utvecklad samordning sannolikt är kopplad till reala förändringar i makt- och resursfördelningen mellan de ingående parterna. Det för oss till nästa fråga, vilken betydelse regionalt självstyre har.

Ett tillväxtperspektiv på regionalt självstyre

Begreppet tillväxt har en regional dimension. Sedan mitten av 1990-talet har flertalet empiriska studier undersökt det eventuella sambandet mellan regionalt självstyre och tillväxt.

Teoretiskt finns olika förklaringar till att en ökning av regionalt självstyre även skulle medverka till en förbättrad tillväxt. Som framgår av figur 1 kan man låta den ständigt ökande globala konkurrensen vara motorn i en regional tillväxtteori. Konkurrensen

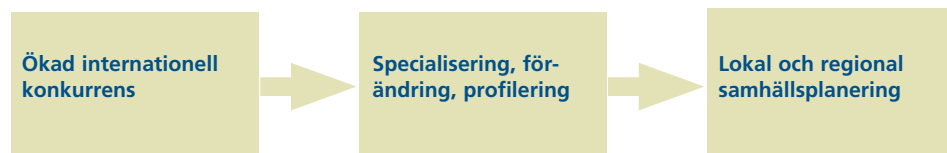
leder fram till en växande specialisering som i sin tur kräver en anpassning av de lokala och regionala resurserna. Teoretiker på området understryker betydelsen:

”Följaktligen, växande konkurrens i avreglerade internationella marknader kräver skapandet av regionala politiska strukturer som hjälper till att koordinera aktörers, statliga och privata, aktiviteter med en ambition att undvika externa effekter, minska transaktionskostnader samt förhindra sociala konflikter.”⁶

Andra argument utgår från att den regionala nivån har bättre kunskap om behov och produktionsförutsättningar i den specifika regionen vilket antas leda till en effektivare produktion. Till detta kan även demokratiaspekten adderas. Ett ökat regionalt självstyre kan ge ett ökat medborgerligt inflytande och förbättrad närhet mellan medborgare och politiker. Putnam är kanske den som presenterat de främsta argumenten till varför denna närhet är viktig för demokratin.⁷

Även motsatta uppfattningar existerar. Den svenska debatten har i stor utsträckning hävdad att Sverige är ett alltför litet land för en omfattande regionalisering. Riskerna för suboptimala satsningar, till exempel på forsknings- och utbildningsområdet, anses vara betydande om avgörandet över vilken inriktning politiken ska ha i någon betydande grad skulle flyttas till den regionala nivån. Den mest citerade kritikern mot effektivitetsargumenten är Prud'homme. Denne menar att det i merparten av offentlig produktion existerar betydande stor-driftsfördelar som går förlorade med en decentralisering, åtminstone om den drivs längre än den gräns en kritisk massa behöver för att behålla en effektiv produktion.⁸

Figur 1 Ansvarsfördelning gällande närings- och regionalpolitik i jämförda länder

Regionalt självstyre kan i princip mätas på två sätt, antingen utifrån en statsvetenskaplig eller en ekonomisk ansats. Här refereras till den sistnämnda, vilken uttrycks som omfattning av fiskal decentralisering. Det innebär att man jämför hur stor del av exempelvis skatteinkomster eller statliga utgifter som verkställs på central respektive decentraliserad nivå. Metoden är behäftad med vissa svårigheter och det är inte alltid utfallet ger den korrekta bilden av regionernas verkliga självstyre. Därtill finns en övergripande osäkerhet som råder oavsett operationalisering, nämligen en eventuell relations riktning.

Vad visar forskningen?

I en sammanställning av 14 studier som undersöker relationen visar 10 studier på någon form av positivt samband mellan självstyre och tillväxt. Merparten av undersökningarna pekar således på att samvariation existerar mellan regionalt självstyre samt ekonomisk tillväxt.⁹

Bland de enskilt studerade länderna återfinns Kina, Indien, Tyskland, Ryssland och USA. Några av undersökningarna fokuserar endast på utvecklingsländer, ett par studier utgör ett urval av OECD-länder och ett antal rör EU-länder. En observation som är viktig i sammanhanget är att flera av de redovisade undersökningarna omfattar utvecklingsländer eller andra ofta snabbväxande ekonomier.

Lärdomar för Sverige

För svensk debatt kan denna fråga anknytas till Ansvarskommitténs arbete och förslagen kring en ny regional indelning. Även om översynen visar att regionalt självstyre är en faktor som kan tänkas vara tillväxtfrämjande ger underlaget inga enkla svar. Ytterligare studier krävs för att man kan förvissa sig om en eventuell relation.

De positiva sambanden som i huvudsak redovisas från utvecklingsländer skulle kunna tolkas som att en decentralisering också är ett uttryck för en allmänt ökad tillit i de utvecklande ländernas samlade samhällsstruktur. De observerade sambanden skulle i dessa fall mera kunna handla om ett samband mellan en ökande tillit och ekonomisk tillväxt, något som fått stöd i annan forskning.¹⁰

Ett tillväxtperspektiv på regionförstoring

En i sammanhanget angränsande fråga till regionalt självstyre är företeelsen med så kallad regionförstoring. Detta syftar på förhållandet där utökad pendling skapat en större funktionell region. En funktionell region i det här sammanhanget speglar medborgarnas faktiska rörelsemönster. Ett exempel är Nuteks indelning av Sverige i 72 så kallade funktionella analysregioner. Regionförstoring innebär inte nödvändigtvis att de funktionella regionerna växer med avseende på befolknings-

mängd. Däremot ligger det inbakat i termens förklaring att en ökad pendling sker, vilket får effekter av att de funktionella regionernas areal växer. Som Amcoff koncist uttrycker sig:

”Innebörden är att grannregioner växer samman som en följd av ett allt intensivare varjedagligt utbyte, vanligtvis mätt som pendlingsutbyte.”¹¹

Den mest grundläggande anledningen till att regionförstoring skulle leda till ekonomisk tillväxt utgår ifrån att storleken i sig, och vad det medför, skapar fördelar gentemot mindre regioner. Stora marknader ger bättre tillgång till utbildad personal och kan därmed skapa större och konkurrenskraftiga miljöer. Till detta kan adderas det humankapitala försprång större regioner har. En varierande uppsättning branscher ger möjligheter för personer med olika bakgrund, kompetens och kontaktnät att träffas. Ett gediget stöd för samvariation mellan regionförstoring och ekonomisk tillväxt ger de faktiska omständigheterna som för svenskt vidkommande har varit tydliga. De mer befolkade regionerna har både haft en större ekonomisk tillväxt och en bättre befolkningsutveckling. Trots att undantag existerar, där exempelvis mindre regioner som Strömstad och Dorotea positivt utmärker sig, är den långsiktiga trenden att de svenska regionerna med lägst tillväxt är små.¹² Teorier inom den så kallade nya ekonomiska geografien används ofta som referensram när regionförstoring diskuteras. En central del i denna teori är att den kan beskriva agglomerationseffekter utifrån mikroekonomiska fundament bättre än tidigare teorier.

De grundläggande faktorer som styr den geografiska koncentrationen av ekonomisk aktivitet kan delas in i

Det finns en generell uppfattning i den politiska debatten att regionindelningar och administrativa gränser är viktigt för den regionala utvecklingen.

En metod för att stärka den regionkommunala nivån är att, precis som föreslagits av Ansvarskommittén, låta den få större ansvar att överta delar av de uppgifter som idag vilar på länsstyrelserna.

stödjande och motverkande krafter. De faktorer som generellt räknas till de stödjande är marknadsstorlek, ”täta” arbetsmarknader och positiva externa effekter. Dessa driver koncentrationen av ekonomisk aktivitet till en kärna. Stora marknader är attraktiva lokaliseringar då en produktionsteknologi karaktäriseras av skalfördelar. Sådana leder även till god tillgång på insatsvaror i produktionen. Täta arbetsmarknader innebär bättre förutsättningar för en effektiv matchning mellan företag och arbetstagare. Koncentration av ekonomisk aktivitet kan också medföra överspillningseffekter av kunskap och teknologi inom och mellan branscher.

Till de motverkande krafterna räknas generellt icke rörliga produktionsfaktorer, landränta och negativa externa effekter. Dessa krafter motverkar koncentration av ekonomisk aktivitet. Produktionsfaktorer som inte är rörliga, som land och naturresurser, innebär dels att viss produktion måste lokaliseras i närheten av resurserna, dels att marknaden för varor är för utspridd för att lokaliseras nära konsumenter. De negativa externa effekterna kan innefatta trängselkostnader och luftföroreningar.

Regional specialisering

Forskning om regional specialisering har ökat men ger inga övertygande besked. Marelli har analyserat utvecklingen av sysselsättningsstrukturer för 145 europeiska regioner för perioden 1983 – 1997. Resultaten indikerar att den regionala specialiseringen minskade under perioden. En förklaring enligt författaren är att jordbrukssektorn och tillverkningsindustrin har minskat i regioner där dessa industrier inledningsvis var starka. Paluzie m.fl. har analyserat specialisering i spanska regioner för perioden 1979 – 1992.

Analysen baserades på 50 regioner och 30 olika sektorer. Författarna fann inte något stöd för ökad specialisering eller geografisk koncentration i regionerna. En förklaring som ges är att koncentrationen var hög redan initialt. Midelfart-Knarvik och Overman argumenterar för att specialiseringsgraden har ökat på nationell nivå men att specialiseringen på regional nivå är svag i Europa. Ett generellt resultat är att amerikanska regioner är mer specialiserade än de europeiska, något som förklaras med att transaktionskostnaderna är lägre i USA, framför allt beroende på mindre språkliga och kulturella barriärer.¹³

Regionförstoring och tillväxt

Det finns en generell uppfattning i den politiska debatten att regionindelningar och administrativa gränser är viktigt för den regionala utvecklingen. Även om forskningen är begränsad finns undantag. Hanes och Wikström har studerat om den stora svenska kommunreformen 1952 påverkade inkomst- och befolkningsstillväxt i sammanslagna kommuner under perioden 1953 till 1959. Den empiriska analysen baserades på upprepat tvärsnittsdata för samtliga svenska kommuner under perioden. Resultaten visar att kommunsammanslagningar hade en positiv effekt på befolkningsstillväxten i de minsta kommunerna (mindre än 2 000 invånare). Eftersom den kommungruppen som helhet uppvisade en betydande befolkningsminskning under perioden kan resultatet tolkas som att sammanslagningar kunde hejda utflyttningen från kommunen. Resultaten tydde dock inte på några effekter på inkomstillväxt per capita i de sammanslagna kommunerna.¹⁴

Pendling

Ur ett pendlingsperspektiv blir det mest intressant att notera vilka utgångspunkter detta har. Öhman och Lindgren presenterade 2003 en studie om långpendling i Sverige, det vill säga resor mellan bostad och arbete som är längre än 20 mil. Det visas att sannolikheten för långpendling ökar med utbildningsnivå. Tidigare erfarenhet av pendling har också en positiv effekt på långpendling. Även andra studier, baserade på andra länder, verifierar sådana trender.¹⁵

Lärdomar för Sverige

I debatten om regionförstoring förknippas regionförstoring främst med investeringar i infrastruktur och transportsystem som främjar individers geografiska rörlighet på arbetsmarknaden. Genom en ökad geografisk rörlighet expanderar de lokala arbetsmarknaderna vilket antas få ekonomiska effekter via skapandet av större marknader och bättre matchningsmöjligheter. De redovisade studierna pekar dock inte på någon ökad regional specialisering vilken skulle kunna påverka tillväxten. Mot detta ställs ett av de främsta argumenten för regionförstoring, nämligen att stora regioner uppvisar generellt en bättre inkomst- och befolkningsutveckling.

Avslutande kommentarer

Att samtliga tre behandlade teman har ett tillväxtperspektiv förefaller logiskt. En effektiv sektorssamordning ger positiva effekter på samhället i stort samtidigt som det underlättar för ett större regionalt självstyre. Perspektivet med regionförstoring inkluderar, vilket har antyttts, frågan om en rationell och väl fungerande arbetsmarknad, vilket har tillväxtanknytning.

Beträffande jämförelsen av sektorer och regioner i fem länder framkommer ett antal aspekter som bör betonas. Samordningsproblematiken existerar även i federala stater men i de fallen tar den sig delvis andra uttryck. Detta har sin utgångspunkt i den konstitutionella skillnaden och är mest märkbar när man studerar den reala maktuppdeleningen, där den svenska regionkommunala nivån gentemot centralstaten är svag. Det är trots allt en följd av ett enhetsstatligt politiskt system. En metod för att stärka den regionkommunala nivån är att, precis som föreslagits av Ansvarskommittén, låta den överta delar av de uppgifter som idag vilar på länsstyrelserna. Åtskilligt av svårigheten med en diffus samordning och ansvarsuppdelening kan förhoppningsvis förbättras med en sådan reform.

Angående frågan med regionalt självstyre är både den teoretiska och empiriska situationen oklar. Man kan inte endast på basis av vissa, i sammanhanget, stödjande studier efterfråga en maktförskjutning till lägre nivåer. Allt som allt kan understrykas att kontextuella egenskaper är av stor betydelse. Det övertygande skälet, om än framförallt teoretiskt framlagt, rör regionala nivåers bättre möjligheter att skapa en adekvat anpassning för utvecklandet av det egna näringslivet. Den framtida forskningen bör ta fasta på att skapa en mer enhetlig teoribildning och att diskutera och problematisera begreppen och processen.

Mer diversifierade arbetsmarknader och bättre matchningsmöjligheter är egenskaper som kan stimulera den regionala tillväxten. Regionförstoring, i egenskap av bättre möjligheter för människor att röra sig mellan arbetsmarknader, ger också individer och hushåll fler alternativ och ökad valfrihet. Då infrastruktur- och trans-

portinvesteringar tar stora resurser i anspråk behöver kunskapsunderlag i form av samhällsekonomiska analyser tillföras regionförstoringens debatten. De samhällsekonomiska intäkterna av regionförstoring behöver ställas mot kostnaderna om några positiva nettoeffekter ska fås av en ökad tillväxt.

Tillväxtpolitisk utblick

I Tillväxtpolitisk utblick presenterar vi korta, tematiska artiklar om aktuella och tillväxtrelevanta frågor. Innehållet speglar ITPS verksamhet i Sverige och utlandet. Artiklarna är skrivna av ITPS analytiker och ibland av särskilt inbjudna skribenter.

Vi vill uppmuntra till dialog. Kontakta ITPS om du har frågor eller synpunkter. Citera oss gärna.

Ansvarig utgivare:
Brita Saxton
brita.saxton@itps.se

Redaktör:
Birger Ekerlid
birger.ekerlid@itps.se

Författare:
Håkan Gadd
hakan.gadd@itps.se
Gustav Lidén
gustav.liden@itps.se

Kostnadsfri prenumeration:
publikationer@itps.se

ISSN-nummer: 1652-7879

ITPS

Postadress:
Studentplan 3
831 40 Östersund

Besöksadress:
Östersund: Studentplan 3
Stockholm: Sergels torg 14, 3 tr

Telefon: 063 16 66 00
Fax: 063 16 66 01

E-post: info@itps.se
Hemsida: www.itps.se

Fotnoter

1. Tre arbetsrapporter bildar underlag för delar av publikationen. Två av dessa är författade av Sweco Eurofutures och en av Niklas Hanes vid CERUM. Se referenser.
2. Svenska regionkommuner är landstingen och regionerna Skåne och Västra Götaland.
3. Regional stat finns endast i Norge och Sverige och är den statliga regionala förvaltningsnivån. I Sverige länsstyrelser och i Norge fylken.
4. Gotland.
5. Glesbygdverket m fl.
6. Benz, et al., (2000).
7. Se: Putnam, (2003).
8. Prud'homme, (1994).
9. Bruess och Eller, (2004).
10. Se Putnam, (2003).
11. Amcoff, (2007), 1.
12. EuroFutures och Nordregio, (2005); ITPS, (2007).
13. Marelli, (2004); Paluzie, Ponsi och Tirado, (2001); Midelfart-Knarvik och Overman, (2002).
14. Hanes och Wikström, (2007). Öhman och Lindgren, (2003); Manning, (2004).
15. Öhman och Lindgren, (2003); Manning, (2004).

Referenser

- Amcoff, J.(2007). *Regionförstoring – idé, mätproblem och framtidsutsikter*, Institutet för Framtidsstudier, Arbetsrapport, 2007:7.
- Benz, A., D. Fürst, H. Kilper och D. Rehfeld. (2000). *Regionalisation – Theory, practice and prospects in Germany*, Fritzes: Stockholm
- Breuss, F. och M. Eller.(2004) "Decentralising the public sector", CESifo Dice Report, *Journal for institutional comparisons*, Vol. 2.,No. 1, s. 3–9.
- EuroFutures och Nordregio.(2005). *Sveriges regionala indelning – om tillväxtperspektivet får råda*, Stockholm
- EuroFutures. (2006). *Sektorerna och regionerna – en förstudie*, Stockholm
- Hallin, G. (2007). *Ett tillväxtperspektiv på ökat regionalt självstyre*, EuroFutures: Östersund.
- Hanes, N. och M. Wikström. (2007). "Does the local government structure affect population and economic growth?", *Regional Studies*, Vol. 42, Iss. 1.
- Hanes, N.(2007). *Regionförstoring och ekonomisk tillväxt – en forskningsöversikt*, Centrum för Regionalvetenskap, Umeå Universitet: Umeå
- ITPS. (2008)., *Regionernas tillstånd 2007 – En rapport om tillväxtens förutsättningar i svenska regioner*, A2008:001, Östersund
- Krugman, P.(1991) "Increasing Returns and Economic Geography", *Journal of Political Economy*, Vol. 99, s. 483–499.
- Manning, A.(2003). "The real thin theory: monopsony in modern labour economics", *Labour Economics*, Vol. 10, s. 105–131.
- Marelli, E. (2004). "Evolution of employment structures and regional specialisation in the EU", *Economic Systems*, Vol. 28, s. 35–59.
- Midelfart-Knarvik. H. och H.G. Overman, (2002) "Delocation and European integration: is structural spending justified?", *Economic Policy*, Vol. 17, Issue 34, s. 321–359.
- Paluzie, E., J. Ponsi och D.A. Tirado. (2001) "Regional Integration and Specialisation Patterns in Spain", *Regional Studies*, Vol. 35, s. 285–296.
- Prud'homme, R.(1994) "On the dangers of decentralisation", Occasional Papers 23, Urban Institute: Washington.
- Putnam, R. D. (2003). *Den fungerande demokratin – Medborgarandans rötter i Italien*, SNS: Stockholm
- Regeringskansliet. (2007) *En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013*, Näringsdepartementet: Stockholm
- SOU 2007:10 (2007), *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft, slutbetänkande från ansvarskommittén*, Statens offentliga utredningar: Stockholm.
- Öhman, M. och U. Lindgren. (2003)"Who is the long-distance commuter? – Patterns and driving forces in Sweden, *Cyber-Geo: European Journal of Geography*, Vol. 243.